

1 אם אדם זה העומד לשכב על מיטתו תלמיד חכם הוא, הרגיל לחזור
 2 על משנתו תמיד, דיו בכך, ואין צריך לחזור ולקרוא את שמע.
 3 אמר אביו, אף תלמיד חכם שאינו צריך לחזור ולקרוא את שמע,
 4 מכל מקום מיפעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי – צריך הוא לומר
 5 פסוק אחד של בקשת רחמים, כגון 'בְּיָדְךָ אֶפְקֵיד רוּחִי פְּדִיתָהּ אוֹתִי
 6 ה' אֱל אִמְתּוֹ' (תהלים לא ט).
 7 הגמרא מביאה דרשה נוספת על המקרא רגזו ואל תחטאו: אמר
 8 רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש, לעולם רגזו אדם –
 9 יעורר לכעס, את יצר הטוב, שיעשה מלחמה על יצר הרע, שנאמר –
 10 רגזו ואל תחטאו'. כלומר, שעל ידי מלחמה זו ינצל מן החטא. אם
 11 נצחו ליצרו התעורר, בעל מלאכה זו, מוטב – טוב הדבר, ואם לאו, יעסוק
 12 בתורה, ובכך יכניע את היצר הרע. שנאמר 'אמר ובלבבכם', היינו
 13 העסק בתורה שהיא מונחת בליבו של אדם. אם נצחו ליצר הרע על
 14 ידי עסק התורה, מוטב, ואם לאו, יקרא קריאת שמע, שנאמר 'על
 15 משכבכם', והוא רמז לקריאת שמע שנאמר בה 'ושכבך'. אם נצחו
 16 ליצר הרע על ידי קריאת שמע, מוטב, ואם לאו, יזכור לו את יום
 17 המיתה, שנאמר 'ידומו סלה', והוא רמז ליום המיתה, שמאותו היום
 18 ואילך הגוף דומם לעולם.
 19 הגמרא מביאה דרשה נוספת שאמר רבי לוי בר חמא בשם רבי
 20 שמעון בן לקיש: ואמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש,
 21 מאי דכתיב – מה היא כוונת הכתוב (שמות כד יב) 'ואמר ה' אל משה,
 22 עלה אלי ההרה והיה שם, ואתנה לך את לחת האבן והתורה
 23 והמצוה אשר כתבתי להורותם'. יש לבאר מקרא זה כך, 'לוחות',
 24 אלו עשרת הדברות שנכתבו על הלוחות, 'תורה', זה מקרא –
 25 חומש, שכן יש מצוה לקרוא בתורה. 'המצוה', זו משנה, אשר
 26 כתבתי, אלו נביאים וכתובים, 'להורותם', זה גמרא, מלמד
 27 שכולם – כל אלו, נתנו למשה מסיני, אלא שלא נכתבו עד שהגיע
 28 זמנם.
 29 הגמרא מביאה מימרות נוספות בענין קריאת שמע שעל המיטה:
 30 אמר רבי יצחק, כל הקורא קריאת שמע על מפתו, הרי זה כאלו
 31 הוא אוחז חרב של שתי פיות |– שהיא חדה משני צידיה| בידו, כדי
 32 להרוג בה את המזויקים. שנאמר (תהלים קמט ו) 'רוממות אל בגרונם
 33 וחרב פיפיות בידם'. כלומר, קריאת שמע זו שהם מרוממים בה את
 34 האל בגרונם, היא כחרב של שתי פיות בידם.
 35 מבררת הגמרא: מאי משמע – כיצד יש ללמוד ממקרא זה שעוסק
 36 הוא בקריאת שמע.
 37 מבארת הגמרא: אמר ר' זוטרא, ואיתימא |–יש אומרים שאמר
 38 זאת| רב אשי, יש ללמוד כן מרישא דענינא – מתחילת הענין,
 39 דכתיב – שכן נאמר שם בפסוק שלפניו (קמט ה) 'עלו חסידים כבבוד
 40 ורגזו על משכבתם', כלומר, שהם ירגזו בפניהם מקרא שזכור בו
 41 לשון שכובה, והיא קריאת שמע שנאמר בה 'ושכבך', וכתבי
 42 בתריה – ונאמר בפסוק שלאחוריו 'רוממות אל בגרונם וחרב
 43 פיפיות בידם', ומכאן, שקריאת שמע היא כחרב ביד האדם להרוג
 44 את המזויקים.
 45 ואמר רבי יצחק, כל הקורא קריאת שמע על מפתו, גורם שיהיו
 46 המזיקין גדלין הימנו – מופרשים ממנו, ואינם יכולים להזיק.
 47 שנאמר (איכה ה ז) 'ובני רשף יגביהו עוף, ואין עוף' אלא תורה,
 48 שנאמר בה (משלי כג ה) 'התעורף עיניך בו ואיננו', כלומר, אם סוגר
 49 אתה את עיניך לרגע מן התורה, מיד היא משתכחת ממך. ואין רשף'
 50 אלא מזיקין, שנאמר (דברים לב כד) 'מזי רעב ולחמי רשף וקטב
 51 מירי', כלומר, שכאשר עברו ישראל על רצון הבורא נענשו ברעב,
 52 וכן נלחמו בהם 'רשף' וקטב מירי'. ומאחר וקטב מירי' הוא שמו
 53 של שד, ממילא יש ללמוד שאף 'לחומי רשף' הסמוך לו נאמר לענין
 54 מזיקים. נמצא שיש ללמוד מן המקרא 'ובני רשף יגביהו עוף',
 55 שה'עוף', שהיא התורה, מסלקת מן האדם את 'בני רשף', שהם
 56 המזיקים.
 57 הגמרא מביאה מימרא נוספת כעין זו: אמר רבי שמעון בן לקיש,
 58 כל אדם העוסק בתורה, יסורין גדלין הימנו – מופרשים ממנו,

59 שנאמר 'ובני רשף יגביהו עוף, ואין עוף' אלא תורה, שנאמר
 60 'התעורף עיניך בו ואיננו', ואין רשף' אלא יסורין, שנאמר 'מזי רעב
 61 ולחומי רשף'. כלומר, דעת ריש לקיש היא, שמאחר והתיבות 'לחומי
 62 רשף' נאמרו בין התיבות 'מזי רעב' לקטב מירי, יש לפרשם הן
 63 לענין יסורים, כמו רעב, והן לענין מזיקים, כמו קטב מירי. ונמצא,
 64 שיש ללמוד מן המקרא 'ובני רשף יגביהו עוף' שהתורה מצילה אף
 65 מן היסורים.
 66 רבי יוחנן מביאה על דברי ריש לקיש: אמר ליה רבי יוחנן לריש
 67 לקיש, הא – ענין זה שהעוסק בתורה יסורים בדילפי ממנו, אפילו
 68 תינוקות של בית רבן יודעין אותו, ואף על פי שעדיין לא למדו את
 69 המקרא בשל איוב 'ובני רשף יגביהו עוף' שדרשת הימנו, שכן יש
 70 ללמוד זאת ממקרא מפורש בתורה, שנאמר (שמות טו כב) 'ויאמר, אם
 71 שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, והישר בעיניו תעשה, והאזנת
 72 למצותיו, ושמתך כל חקי, כל המחלה אשר שמתי במצרים לא
 73 אשים עליך, כי אני ה' רופאך', ומקרא זה מתבאר, שאדם העוסק
 74 בתורה ומצות און יסורים באים עליו. אלא כך יש לדרוש, כל אדם
 75 שאפשר לו לעסוק בתורה ואף על פי כן אינו עוסק בה, הקדוש
 76 ברוך הוא מביא עליו יסורין מכושריו, ועוברין אותו, שנאמר
 77 (תהלים א ט) 'אלמתי דומיה החשיתי מוטב וגבאי נערב', כלומר,
 78 על ידי ששתקתי מלדבר ב'טוב' נענשתי בכאבים עכורים, ואין 'מוטב'
 79 אלא תורה, שנאמר (משלי א ד) 'כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל
 80 תעזובו'. נמצא שיש ללמוד מן המקרא שאדם שיש עוסק בתורה
 81 באים עליו יסורים מכושרים.
 82 הגמרא מביאה מימרא נוספת בענין המקרא 'כי לקח טוב נתתי לכם':
 83 אמר רבי זוטרא, ואיתימא |–יש אומרים שמימרא זו אמרה| רבי
 84 חנינא בר פפא, בא וראה שלא כבודת הקדוש ברוך הוא מדת
 85 בשר ודם, כלומר, אין הקדוש ברוך הוא מתנהג עם ישראל כדרך
 86 שבשר ודם מתנהג עם חבירו, שהרי מדת בשר ודם היא, שכאשר
 87 אדם מוכר חפץ חשוב לתבירו מחמת דוחק, או המוכר עצב על
 88 כך שהזקק למכור חפץ חשוב כזה, ואילו הלוקח שמח, אבל הקדוש
 89 ברוך הוא אינו כן, אלא כהן לתן להם את התורה לישראל לא
 90 שנאמר 'כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו'. כלומר, מאחר
 91 והקדוש ברוך הוא משבח את התורה בפני עם ישראל לאחר שנתנה
 92 להם, ומזהירים שלא יעזובו, יש ללמוד ששמח הוא במה שנתן להם
 93 את התורה.
 94 הגמרא מביאה מימרא בענין יסורים: אמר רבא, ואיתימא |–יש
 95 אומרים שמימרא זו אמרה| רב חסדא, אם רואה אדם שיפסוין פאין
 96 עליו, 'ישפש' |–יחפש| במעשיו, למצוא איזה עון יש בידו שעבורו
 97 נענש ביסורים אלו, כדי שיוכל לעשות תשובה, שנאמר (איכה ג ז) 'אני
 98 אחפש דרכי ונחקרה ונשובה עד ה'. ישפש |–יחפש| ולא
 99 מצא בידו עון כזה שעבורו יהיו ראויים לבוא עליו יסורים אלו, תלך
 100 את היסורים בגפול תורה, כלומר, שבעבור שבטל מן התורה שנתן
 101 עליו יסורים אלו, שנאמר (תהלים עז יב) 'אשרי הגבר אשר תסרנו יה
 102 ומתוררת תלמדנו', ומקרא זה אנו למדים שחבלית היסורים היא
 103 כדי להביא את האדם לידי לימוד התורה. ואם תלך את היסורים
 104 בביטול תורה ואף על פי כן לא מצא עון זה בידו, לפי שאינו מבטל
 105 מן התורה מאומה, בידוע שיפסוין של אהבה הם, שהקדוש ברוך
 106 הוא מייסרו בעולם הזה בלא שום עון, כדי להרבות את שכרו
 107 לעולם הבא יותר מכדי זכויותיו, שנאמר (משלי ג יב) 'כי את אשר
 108 יאהב ה' יוכיח'.
 109 הגמרא מביאה מימרא נוספת בענין יסורים של אהבה: אמר רבא
 110 אמר רב סחורה אמר רב הונא, כל אדם שהקדוש ברוך הוא חפץ
 111 בו, הרי הוא מרכאו |–שבור ומכניע| בסיוריו, שנאמר (שעיה נג ט)
 112 'וה' חפץ דכאו החלי', ויש לפרש המקרא כך, אדם שהקדוש ברוך
 113 הוא חפץ בו, הרי הוא מדכאו בחולי ויסורים, כדי להרבות את שכרו.
 114 יבול – שמא תאמר, שמביא עליו הקדוש ברוך הוא יסורים להוסיף
 115 שכרו אפילו אם לא קבלם עליו מאהבה, תלמוד לומר בהמשך
 116 הפסוק 'אם תשים אשם נפשו', 'אשם' היינו קרבן, ו'נפשו' היינו

ללמודו בקל וְחֶמֶד מִשֵּׁן וְעַיִן שעבד כנעני יוצא בהם לחירות מתחת
 יד אדונו, אם סימא את עינו או הפיל את שינו. וכך הוא הקל וחומר,
 מֵה שֵׁן וְעַיִן וְשֵׁן או עין) שֶׁהוּן רַק אֶחָד מֵאֲבָרָיו שֶׁל אָדָם, אֵף עַל פִּי
 כֵּן עֶבֶד כְּנַעֲנִי יוֹצֵא פָּהוּן לְחֵירוֹת, מֵעֵתָה יִסְוֵרִין שֶׁמְמַרְקִין אֶת כָּל
 גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם, עַל אַחַת בְּפֶה וּבְכֶּה שִׁמְשַׁחְרִים הֵם אוֹתוֹ
 מעוונותיו.

וְהֵינּוּ – ודרשה זו של רבי יוחנן מתאימה היא עם דרשתו דְרָבִי
 שֶׁמְעוֹן בֶּן לֵקִישׁ, דָּאִמַר רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן לֵקִישׁ, נֹאמַר לְשׁוֹן בְּרִית'
 בְּמַלְאָח הַנִּיתָן עַל הַקְּרַבְנוֹת, וְנֹאמַר לְשׁוֹן בְּרִית' בִּישְׁוֵרִין. והוא מפרש
 הדברים, נֹאמַר לְשׁוֹן בְּרִית' בְּמַלְאָח, דְּבַתְּנִיב (ויקרא ב' א') לֹא תִשְׁבִּית
 מְלַח בְּרִית', וְנֹאמַר לְשׁוֹן בְּרִית' בִּישְׁוֵרִין, דְּבַתְּנִיב לֵאחַר פֶּרֶשֶׁת
 הַתּוֹכַחָה שֶׁבִּמְשַׁנָּה תּוֹרָה (דברים כח טו) 'אֵלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית', ולפיכך יש
 ללמוד את ענין היסורים מענין המלח בגזירה שוה, מֵה בְּרִית – כֵּשׁ
 ש'ברית' הָאָמֹר בְּמַלְאָח מִצִּיעוֹ שֶׁמְלַח מִמַּתְקָת (מתקנת) אֶת הַבְּשָׂר,
 אֵף בְּרִית' הָאָמֹר בִּישְׁוֵרִין יש ללמוד מִכֵּן שִׁישְׁוֵרִין מְמַרְקִין
 (מִנְקִים) אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא בְּעֵנִין יִסּוּרִים: תֵּנִיא רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי
 אוֹמֵר, שְׁלֹשׁ מִתְּנֻת מְזוֹכוֹת נִתְּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְכוּלָן
 – וכל מתנות אלו לא נִתְּנָן להם אֲלָא עַל יְדֵי יִסּוּרִין, וְאֵלּוּ הֵן
 המתנות הטובות, תּוֹרָה, וְאֶרְצֵי יִשְׂרָאֵל, וְהַעוֹלָם הַבָּא.

ומבאר הברייתא מנין לומדים שמנות אלו לא ניתנו אלא על ידי
 יסורים: תּוֹרָה מִנִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צד יב) 'אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר תִּסְפְּרוּ
 יָהּ וּמַתּוֹרַתְךָ תִּלְמְדֶנּוּ, וְיֵשׁ לְלַמּוֹד מִמֶּקְרָא זֶה שְׁלִימוֹד הַתּוֹרָה נִקְנָה
 עַל יְדֵי יִסּוּרִים. אֶרְצֵי יִשְׂרָאֵל יש ללמוד שהיא נקנית ביסורים, דְּבַתְּנִיב
 (דברים ח' ח) 'כִּי בְּאֲשֶׁר יִיפֹר אִישׁ אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ מִיִּסְפָּרְךָ, וְכַתְּנִיב
 בְּתַרְיָה – וְנֹאמַר לֵאחֹר מִכֵּן (שם ח ט) 'כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֶיךָ אֶל אֶרֶץ
 מְזוּכָה'. הַעוֹלָם הַבָּא יש ללמוד שהוא נקנה ביסורים, דְּבַתְּנִיב (משלי י'
 כג) 'כִּי גַר מִצִּיּוֹן וְתוֹרָה אוֹר וְדָרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר', כלומר,
 שהדרך ל'חיים', דְּהֵינּוּ חַיֵּי הַעוֹלָם הַבָּא, היא על ידי 'תוכחות מוסר',
 דְּהֵינּוּ יִסּוּרִים.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא נוספת בענין זה: תֵּנִי תֵּנָא – שנה אחד
 הַחֲכָמִים (שהיה רגיל לשנות ברייתות) בְּרִייתָא, כְּמִיָּה (לפני) דְרָבִי
 יוֹחָנָן, כָּל אָדָם הָעוֹסֵם בְּתוֹרָה וּבְגִמְלוֹת הַקְּדוּשָׁה

מדעתו ומרצונו, ובמקרא זה הוקשו היסורים לקרבן, מֵה אֲשֶׁם
 (קרבן) אינו בא אלא לְדַעַת – לרצון בעליו, אֵף יִסּוּרִין שֶׁל אַהֲבָה
 אינם באים על האדם אלא לְדַעַת – כשרוצה בהם. וְאֵם קָבֵלְם עֲלֵי
 מאהבה מֵה שֶׁכְּרוּ. דבר זה מבואר בהמשך הפסוק (שם) 'וְרָאָה יָרַע
 יִאֲרִיךְ יָמִים', וְלֹא עוֹד אֲלָא שֶׁתִּלְמּוּדוֹ מִתְקַיֵּים בְּיָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם)
 'וְחַפְצֵי ה' בְּיָדוֹ יִצְלָח', כלומר, התורה שהיא נקראת 'חפץ ה' תצליח
 בידו.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה מַחְלוקָת אִמּוּרָאִים בְּעֵנִין יִסּוּרִים שֶׁל אַהֲבָה: פְּלִיגֵי בְּה
 – נחלקו בענין זה רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי וְרַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא. חַד אָמַר,
 אֵלּוּ הֵם יִסּוּרִין שֶׁל אַהֲבָה, כָּל שֶׁאֵין בָּהֶן בִּטּוֹל תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר
 (תהלים צד יב) 'אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר תִּסְפְּרוּ יָהּ וּמַתּוֹרַתְךָ תִּלְמְדֶנּוּ',
 כלומר, מאושר האדם שאף על פי שאתה מייסר אותו מכל מקום אין
 הוא בטל מלימוד התורה. וְחַד אָמַר, אֵלּוּ הֵם יִסּוּרִין שֶׁל אַהֲבָה, כָּל
 שֶׁאֵין בָּהֶן בִּטּוֹל תְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם טו ז) 'בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא
 הִסִּיר תְּפִלָּתִי וְחִסְדּוֹ מֵאֵתִי'. ומקרא זה יש לדורשו כך, 'ברוך
 אלהים' היא מידת הדין, דְּהֵינּוּ יִסּוּרִים הַבָּאִים עַל הָאָדָם, עַל כֵּךְ
 שֶׁלֹּא הִסִּיר תְּפִלָּתִי, דְּהֵינּוּ, שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁהִבִּיא עֲלֵי יִסּוּרִים מִכֵּל
 מִקּוֹם אֵין הֵם מוֹנְעִים אוֹתִי מִלְּהַתְּפַלֵּל אֵלָיו, וְזֶה אֵין נוֹכַח לְרֵאוֹת
 אֶת 'חִסְדּוֹ', דְּהֵינּוּ, שֶׁהֵם יִסּוּרִים שֶׁל אַהֲבָה.

אָמַר לְהוּ – להם, לרבי יעקב בר אידוי ורבי אחא בר חנינא] רַבִּי אַבְא
 בְּרִיהַ דְרַבִּי חֵינָא בַּר אַבְא, חֵכִי אָמַר רַבִּי חֵינָא בַּר אַבְא אָמַר רַבִּי
 יוֹחָנָן, אֵלּוּ וְאֵלּוּ – בין יסורים שיש בהם ביטול תורה ובין יסורים שיש
 בהם ביטול תפילה, יִסּוּרִין שֶׁל אַהֲבָה הֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג' א') 'כִּי אֶת
 אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ'. אֲלָא מֵה תִּלְמּוּד לומֵד – מֵה כּוּוֹנֵת הַכְּתוּב
 באומר 'וּמַתּוֹרַתְךָ תִּלְמְדֶנּוּ', הִרִי מִשְׁמַע מִכֵּן שִׁיִּסּוּרִים שֶׁל אַהֲבָה
 אין בהם ביטול תורה. כֵּךְ שֶׁל בֹּאֵר מִמֶּקְרָא זֶה, אֵל תִּקְרֵי – אין לך
 לְקַרְוֵה תִּיבָה זוֹ רַק בְּאוּפֵן כּוּהַ, 'תִּלְמְדֶנּוּ', כְּשֶׁהוֹדַעְתָּ בְּסִגּוֹל,
 שִׁמְשַׁמְעוֹתָ 'תִּלְמַד אוֹתוֹ, לְאָדָם יחִיד, דְּהֵינּוּ שֶׁהַכְּתוּב עוֹסֵק בְּאָדָם
 הַלּוֹמֵד תּוֹרָה מִתּוֹךְ יִסּוּרִים שֶׁל אַהֲבָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר לְעֵיל, אֲלָא יש
 לְקַרְוֵה אֶת הַתִּיבָה גַם כֵּךְ, 'תִּלְמְדֶנּוּ', כְּשֶׁהוֹדַעְתָּ בְּצִירֵי, שִׁמְשַׁמְעוֹתָ
 'תִּלְמַד אוֹתוֹ, לְרַבִּים, וְאוֹ יש לְפַרֵשׁ הַמֶּקְרָא לְעֵנִין יִסּוּרִים הַבָּאִים
 לְכַפְרָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְּמַדְנוֹ בְּתוֹרָתוֹ עֵנִין זֶה שֶׁל 'יִסּוּרִים
 מְכַפְרִים'. וכך יש לדורשו מקרא זה, דְּבַר זֶה – שֶׁאֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר
 תִּסְרַנּוּ יָהּ, מַתּוֹרַתְךָ תִּלְמְדֶנּוּ – מִן הַתּוֹרָה אֵנּוּ לְמִדִּים זֹאת, שֶׁכֵּן יש

59 הם יסורים של אהבה, לפי שהאבילות מכפרת על עוונותיו.
 60 הגמרא מביאה מעשים מאמוראים שבאו עליהם יסורים: **רבי חייא**
 61 **בר אבא חלש** - חלה. **על לגביה** - נכנס אליו **רבי יוחנן** לבקרו. **אמר**
 62 **ליה רבי יוחנן** לרבי חייא בר אבא, האם **חביבין** עליך **יפורין** אלו,
 63 כלומר, האם חפץ אתה בהם. **אמר ליה רבי חייא** בר אבא לרבי יוחנן,
 64 **לא הן ולא שׁבְרָן** - איני חפץ ביסורים אלו, אף על פי שאני עתיד
 65 לקבל עליהם שׁכר. **אמר ליה רבי יוחנן**, אם כן, **הב לי ידך** - תן לי
 66 את ידך, **יִהְיֶה ליה ידיה** - נתן לו רבי חייא בר אבא את ידו, **ואוקמיה**
 67 - והעמידו רבי יוחנן על רגליו, כלומר, שנתרפא ממחלתו.
 68 **רבי יוחנן חלש** - חלה. **על לגביה** - נכנס אליו **רבי חנינא** לבקרו.
 69 **אמר ליה רבי חנינא** לרבי יוחנן, האם **חביבין** עליך **יפורין** אלו. **אמר**
 70 **ליה רבי יוחנן** לרבי חנינא, **לא הן ולא שׁבְרָן** - איני חפץ ביסורים
 71 אלו, אף על פי שעתיד אני לקבל עליהם שׁכר. **אמר ליה רבי חנינא**
 72 לרבי יוחנן, **הב לי ידך** - תן לי את ידך, **יִהְיֶה ליה ידיה** - נתן לו רבי
 73 יוחנן את ידו, **ואוקמיה** - והעמידו רבי חנינא על רגליו, כלומר,
 74 שנתרפא ממחלתו.
 75 מקשה הגמרא: **אמאי** - מדוע הוצרך רבי יוחנן לכך שיעמידו רבי
 76 חנינא על רגליו, **לזקים רבי יוחנן** **לנפשיה** - הרי יכול היה רבי יוחנן
 77 להעמיד את עצמו, כפי שהעמיד לרבי חייא בר אבא.
 78 מתרצת הגמרא: **אמרי** - אמרו בני הישיבה לרבי שיבוא קושיא זו, **אין**
 79 **חבוש מתייר עצמו מבית המסורים**. ומשל הוא, שכשם שאדם
 80 האסור בבית האסורים אינו יכול לשחרר את עצמו משם, אלא הוא
 81 צריך לאדם אחר שיבוא מבחוץ וישחררהו, כך החולה אינו יכול
 82 לרפא את עצמו, אלא צריך שיבוא אדם אחר ויעמידו על רגליו.
 83 **רבי אלעזר חלש** - חלה. **על לגביה** - נכנס אליו **רבי יוחנן** לבקרו.
 84 **חזא** - ראה רבי יוחנן, **דהנה קא גני בבית אפל** - שרבי אלעזר שוכב
 85 בבית חשוך. **גלייה לדרעיה ונפל גהווא** - גילה רבי יוחנן את זרועו
 86 והואר הבית, מחמת שהיה בשרו של רבי יוחנן מבחיק, שכן יפה היה
 87 מאוד. **חזיה דהנה קא כבי רבי אלעזר** - ראה רבי יוחנן את רבי
 88 אלעזר שהוא בוכה. **אמר ליה, אמאי קא כבי** - מדוע בוכה אתה,
 89 **אי משום תורה דלא אפשיה** - אם משום שלא הרבית ללמוד תורה
 90 כפי רצונך, הרי כבר **שנינו במנחות (ק)** לגבי הבאת קרבנות, **אחד**
 91 **המקרה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים**, כלומר, בין
 92 אדם עשיר המביא בהמה לעולה, ובין אדם עני המביא סולת למנחה,
 93 חביבים הם בשוה לפני הקדוש ברוך הוא, בתנאי שמכוונים ליבם
 94 לשם שמים. **ואי משום מזוני** - ואם בוכה אתה על כך שאינך עשיר,
 95 ואין מזונותיך מצויים לך, אין לך להצטער על כך, שהרי **לא כל אדם**
 96 **זוכה לשתי שלחנות**, כלומר, מעטים הם הזוכים גם לתורה וגם
 97 לעושר. **ואי משום בני** - ואם בוכה אתה על בניך שמתו, **דין נקמא**
 98 **דעשירא ביר** - ראה עצם זו של בני העשירי.
 99 **אמר ליה רבי אלעזר** לרבי יוחנן, לא על דברים אלו אני בוכה, אלא
 100 **להאי שופרא דכלי אפשיה קא כבינא** - על יופיך זה שעתיד
 101 לבלות בפרא אני בוכה.
 102 **אמר ליה רבי יוחנן** לרבי אלעזר, **על דא ודאי קא כבי** - על דבר
 103 זה ודאי ראוי לך לבכות. **וככו תרווייהו** - ובכו שניהם יחדיו.
 104 **אדהכי והכי** - בין כך ובין כך, **אמר ליה רבי יוחנן** לרבי אלעזר, האם
 105 **חביבין עליך יפורין** אלו. **אמר ליה רבי אלעזר** לרבי יוחנן, **לא הן**
 106 **ולא שׁבְרָן** - איני חפץ ביסורים אלו, אף שעתיד אני לקבל עליהם
 107 שׁכר. **אמר ליה רבי יוחנן** לרבי אלעזר, **הב לי ידך** - תן לי את ידך,
 108 **יִהְיֶה ליה ידיה** - נתן רבי אלעזר לרבי יוחנן את ידו, **ואוקמיה** -
 109 והעמידו רבי יוחנן על רגליו, כלומר, שנתרפא ממחלתו.
 110 הגמרא מביאה מעשה מאמוראים שבאו עליו יסורים בענייני ממון: **רב**
 111 **הונא** תקיפו ליה **ארבע מאה דני דחמרא** - החמיצו לו ארבע מאות
 112 חביות של יין, **על לגביה** - נכנס אליו **רב יהודה אחיה דרב סלא**
 113 **חסידיא** - אחיו של רב סלא החסיד, **ורבנן** - ובני הישיבה, **ואמרי לה**
 114 **- ויש אומרים שנכנסו אצלו רב אדא בר אהבה ורבנן, ואמרו ליה**
 115 **לעזין מר במיליה** - יפשפש הרב במעשיו, כדי לידע עבור איזה חטא
 116 נענש בהפסד זה. **אמר להו רב הונא, ומי חסידיא בעיניכו** - וכי

1 **יקובר את בניו**, כלומר, שבניו מתים על פניו, **מוחלין לו על כל**
 2 **עונותיו**.
 3 **אמר ליה רבי יוחנן** לאותו חכם, **בשלמא** - מה ששנית בברייתא
 4 שהעוסק בתורה וגמילות חסדים מוחלים לו על כל עוונותיו יש לכך
 5 ראייה מן המקרא, **דכתיב (משלי טו 1)** **בחסד ואמת יכפר עון**, ויש
 6 לבאר כוונת הכתוב כך, **הסדר** **ואמת** **יכפר עון**, ויש
 7 **ידך צדקה וחסד ימצא תיים צדקה ויכבוד**, **אמת** **זו תורה**,
 8 **שנאמר (שם כג כג)** **אמת קנה ואל תמכר**. וממילא יש ללמוד מן
 9 המקרא 'בחסד ואמת יכפר עון' שהעוסק בתורה וגמילות חסדים
 10 מוחלים לו על כל עוונותיו. **אלא** מה שהוספת לשנות בברייתא שאף
 11 **הקובר את בניו מוחלים על עוונותיו, מנין יש ללמוד דבר זה**.
 12 **תנא ליה ההוא קבא** - שנה לו ו-**לרבי יוחנן** זקן אחד, ברייתא **משום**
 13 **-משמו של רבי שמעון בן יוחאי, אתיא** - יש ללמוד ענין זה
 14 בגזירה שוה, על ידי התיבות **עון עון**. **כתיב קבא** - נאמר כאן, לגבי
 15 כפרת עוונות, **בחסד ואמת יכפר עון**, וכתוב **התם** - ונאמר שם
 16 **(ירמיה לב ח)**, לגבי מיתת הבנים, **ומשלים עון אבות אל חיק בניהם**,
 17 דהיינו, שהבנים מתים בעון אבותיהם, וממילא יש ללמוד המקראות
 18 זה מזה, שכשם שחסד ואמת מכפרים על עוונותיו של אדם, כך מיתת
 19 בניו מכפרת עליו.
 20 הגמרא מביאה מירמא נוספת העוסקת ביסורים הבאים על האדם
 21 בענין בניו: **אמר רבי יוחנן**, אדם שבאים עליו **נגעים**, וכן אדם הסובל
 22 יסורים בענין **הבנים**, יסורים אלו **אינן יפורין של אהבה**.
 23 מקשה הגמרא: **ונגעים לא** - וכי נגעים אינם יסורים של אהבה,
 24 **והתיניא** - והרי שנינו בברייתא, **כל מי שיש בו אחד מארבעה**
 25 **מראות נגעים הללו, אינן אלא מזבח כפרה** - מכפרים הם לו על
 26 עוונותיו, ומשמע מכך שיסורים של אהבה הם.
 27 מתרצת הגמרא: **מזבח כפרה הוה** - אכן מכפרים הם על עוונותיו,
 28 אבל **יפורין של אהבה לא הוה** - אין הם יסורים של אהבה.
 29 ובאופן נוסף מתרצת הגמרא: **ואיבעית אימא** - ואם תרצה אמור
 30 באופן אחר, **הא לן** - הברייתא שבה מבואר שנגעים הם מזבח כפרה
 31 נאמרה לנו, **בני בבל**, שאין הערים שבה מקודשות, ואין המצורע
 32 משתלח חוץ לעיר, ולפיכך הנגעים הם גם מזבח כפרה וגם יסורים
 33 של אהבה. **והא לחו** - ואילו המימרא של רבי יוחנן שנגעים ובנים
 34 אינם יסורים של אהבה נאמרה להם, לבני ארץ ישראל, שערי חומה
 35 שבה מקודשות הן, והמצורע צריך להשתלח מחוץ לעיר, ולפיכך אין
 36 הנגעים יסורים של אהבה.
 37 ובאופן נוסף מתרצת הגמרא: **ואי בעית אימא** - ואם תרצה אמור
 38 באופן אחר, **הא כצנעא** - הברייתא שבה מבואר שנגעים הם מזבח
 39 כפרה עוסקת בנגעים הבאים על האדם במקום צנוע המכוסה
 40 בבגדיו, שאין הנגע ניכר לשאר בני אדם, ובאופן כזה הם יסורים של
 41 אהבה, **הא כפרה קבא** - אבל המימרא של רבי יוחנן שבה מבואר
 42 שנגעים אינם יסורים של אהבה עוסקת בנגעים הבאים על האדם
 43 במקום הגלוי לכל, ובאופן כזה אין הם יסורים של אהבה.
 44 עתה מבררת הגמרא את החלק השני בדבריו של רבי יוחנן לגבי
 45 יסורים הבאים על האדם בענין הבנים: **ונגים לא** - וכי יסורים הבאים
 46 על האדם בענין הבנים אינם יסורים של אהבה, **הכי דמי** - באיזה
 47 אופן מדובר, **אילימא** - אם נאמר שכונת רבי יוחנן היא באלו דהוה
 48 **להו ומתו** - שהיו להם בנים ומתו, כיצד יתכן לומר שאין זה יסורים
 49 של אהבה, **והא אמר רבי יוחנן** - והרי רגיל היה רבי יוחנן לומר, **דין**
 50 **נקמא דעשירא ביר** - זו היא העצם של בני העשירי. לפי שמתו לו
 51 עשרה בנים בחייו, והיה רגיל ליטול עמו עצם קטנה מבנו העשירי
 52 קשורה בסדרו. ומאחר ורבי יוחנן אדם גדול היה ודאי לא הביא
 53 הקדוש ברוך הוא עליו יסורים שאינם של אהבה, ובהכרח שמיתת
 54 בנים היא בכלל יסורים של אהבה.
 55 מבארת הגמרא: **אלא יש שני אופנים של יסורים בענין הבנים, הא**
 56 **דלא הוה ליה כלל** - יש אדם שלא היו לו בנים כלל, ועל כך אמר
 57 רבי יוחנן נגעים ובנים אינם יסורים של אהבה, **והא דהוה ליה ומתו**
 58 **- ויש אדם שהיו לו בנים ומתו, כמו רבי יוחנן עצמו, ובאופן כזה הרי**

1 חשוד אני בעיניכם בחטא. אָמְרוּ לִיה, מִי חָשִׁיד קוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא
2 דְּעֵבִיד דִּינָא בְּלֵא דִּינָא – וכי חשוד הקדוש ברוך הוא בעיניך שעשה
3 בך דין בלא חטא. אָמַר לְהו רב הונא, אִי אִיבָא מֵאֵן דְּשָׁמִיעַ עָלֵי
4 מְלֵתָא לִימָא – אם יש בכם משהו ששמע עלי איזה דבר חטא
5 שצריך אני לשוב הימנו, שיאמר לי. אָמְרוּ לִיה, הֲכִי שָׁמִיעַ לָן – כך
6 שמענו עליך, דְּלֵא יְהִיב מַר שְׁבִישָׁא לְאַרְיִסְיָה – שאינך נותן לאריסך
7 מן זמורות הגפן, כפי המגיע לו לחלקו. אָמַר לְהו רב הונא, מִי קָא
8 שְׁבִיך לִי מִיְדֵי מִינְיָה – וכי מותר הוא לי משהו מזוה, הָא קָא גְּבִיב
9 לִיה בּוֹלְיָה – הרי הוא גונב את הכל, כלומר, נוטל לעצמו הרבה יותר
10 מן הראוי לו כפי חלקו. אָמְרוּ לִיה, הֵייוּ דְּאָמְרֵי אִינְשֵׁי – זה הוא
11 הפתגם שרגילים האנשים לומר, בְּתַר גְּבִבָא גְּבִבָא וְנִטְעָמָא פְּעִים –
12 הגונב מן הגנב טועם אף הוא טעם גניבה. כלומר, שאף על פי שאכן
13 הוא גונב ממך, מכל מקום בכך שאתה נמנע מליתן לו את חלקו גם
14 אתה נכשל בחטא. אָמַר לְהו רב הונא, קְבִילְנָא עָלֵי דִּיהִיבְנָא לִיה –
15 מקבל אני על עצמי ליתן לו כפי חלקו. ומאותה שעה שקיבל על
16 עצמו כן נתבטל הפסד הממון שהיה לו ממה שהחמיץ היין, ונחלקו
17 האמוראים כיצד אירע הדבר. אִיבָא דְּאָמְרֵי – יש אומרים, הֲדַר חֲלָא
18 וְהוּהוּ חֲמָרָא – חזר החומץ ונעשה ליין. וְאִיבָא דְּאָמְרֵי – יש אומרים,
19 אִיבָא חֲלָא וְאִידִידְבִן בְּרַמִּי דְּחֲמָרָא – נתייקר החומץ, ונמכר באותם
20 דמים של יין.

21 הגמרא שבה לעסוק בדיני תפילה: תִּנְיָא בְּבִרְיָתָא, אֲבָא בְּנִימִין
22 אוֹמַר, עַל שְׁנֵי דְבָרִים הֵייתִי מַצְטַעַר (–נזהר) כֵּל יָמַי, האחד, עַל
23 תְּפִלְתִּי שְׁתֵּהּא לְפָנַי מִסְתִּי, והשני, עַל מִסְתִּי שְׁתֵּהּא נְתוּנָה
24 (–מונחת) בֵּין צַד צַפּוֹן לְצַד דְּרוֹם, כלומר, שיהא ראש המיטה מונח
25 לצד צפון וסוף המיטה לצד דרום (או להיפך), אַךְ לֹא תֵהָא מוֹנַחַת בֵּין
26 מזרח למערב.

27 הגמרא מבארת את דבריו: שנינו בברייתא, שהיה נזהר אבא בנימין
28 עַל תְּפִלְתִּי שְׁתֵּהּא לְפָנַי מִסְתִּי, מבררת הגמרא: מֵאֵי – מה היא
29 כוונתו באומר לְפָנַי מִסְתִּי, אִילִימָא – אם נאמר שכוונתו לְפָנַי
30 מִסְתִּי מִמֶּשׁ, כלומר, שהיה עומד ומתפלל לפני מיטתו, יש לתמוה
31 כיצד היה נוהג כן, וְהָאֵמַר (–והרי אמר) רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,
32 וְאִיתִימָא – ויש אומרים שמימרא זו אמרה רבי יהושע בן לוי, מִנְיָן
33 לְאָדָם הַמְתַּפְּלֵל שְׁלֹא יְהֵא דְבַר חוּצָין בֵּינוּ לְבֵין חֲקִיר, יש ללמוד
34 זאת ממקרא זה, שְׁאִמָּר (ישעיה לח א) וְיִסְכַּח חֲזַקְתּוֹ פְּנֵיו אֶל חֲקִיר
35 וְיִתְפַּלֵּל, ואם כן, כיצד היה אבא בנימין עומד להתפלל לפני מיטתו,
36 והרי המיטה חוצצת בינו ובין חקיר.

37 מבארת הגמרא: לֹא תִימָא – אל תאמר עַל תְּפִלְתִּי שְׁתֵּהּא לְפָנַי
38 מִסְתִּי, אִילָא אִימָא – אמור כך, עַל תְּפִלְתִּי שְׁתֵּהּא כְּמוֹד לְמִסְתִּי,

39 כלומר, שהיה נזהר כל ימיו שלא לעשות שום מלאכה, ואף לא
40 לעסוק בתורה, משעה שעמד ממיטתו עד שקרא קריאת שמע
41 והתפלל.

42 עתה עוסקת הגמרא בהמשך דבריו של אבא בנימין: שנינו בברייתא,
43 'עַל מִסְתִּי שְׁתֵּהּא נְתוּנָה בֵּין צַפּוֹן לְדְרוֹם'.

44 הגמרא מביאה מימרא המפרשת את שכרו של האדם העושה כן:
45 דְּאָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, כֵּל אָדָם נְתוּנָן –
46 המניח את מטתו בֵּין צַד צַפּוֹן לְצַד דְּרוֹם, הֵוִיין לִיה – יהיו לו בָּנִים
47 זָכָרִים, שְׁנַאמַר (תהלים יז יד) 'וְצַפּוֹנָה תִמְלֵא בְּכַנָּם יִשְׁבְּעוּ בָּנִים, וְיֵשׁ
48 לְדְרוֹשׁ הַמִּקְרָא כֵךְ, 'וְצַפּוֹן', המניח מיטתו בין צפון לדרום, 'ישבעו
49 בָּנִים, יהיו לו בנים זכרים.

50 רַב נַחֲמָן בְּרִי יֶצְחָק אָמַר, אָדָם הַמְנִיחַ מִיטְתוֹ בֵּין צַפּוֹן לְדְרוֹם זוֹכֵה
51 אָף לְכַךְ שֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ מְפַלֵּת נְפִלִים, בְּתַיִב הַכָּא – נאמר כאן, לגבי
52 המניח מטתו בין צפון לדרום, 'וְצַפּוֹנָה תִמְלֵא בְּכַנָּם, וְכַתִּיב הָתָם –
53 וְנֹאמַר שֵׁם, לְעַנְיַן לִידֵת רַבְקָה (בראשית פה כד), 'וְיִמְלֵאוּ יָמֶיהָ לְלֵדָת
54 וְהָנָה תוֹמִים בְּכַתְּנָה, ומאחר ומצינו בשניהם לשון 'מילוי' יש ללמוד
55 המקראות זה מזה, שִׁכְשַׁם שֶׁרַבְקָה מֵלֹא יָמֵי הַרְיוּנָה וְלֹא הִפִּילָה
56 וְלִדוּתֶיהָ, כֵּן הַמְנִיחַ מִיטְתוֹ בֵּין צַפּוֹן לְדְרוֹם זוֹכֵה לְכַךְ שִׁימְלֵאוּ יָמֵי
57 הַרְיוּנָה שֶׁל אִשְׁתּוֹ וְלֹא תִפִּיל אֶת עוֹבְרָה.

58 הגמרא מביאה מימרא נוספת של התנא אבא בנימין בענייני תפילה:
59 תַּנְיָא בְּבִרְיָתָא, אֲבָא בְּנִימִין אוֹמַר, שְׁנַיִם שְׁנֹכְנִסוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת
60 לְהַתְּפַלֵּל, וְכֵן הָאֵתְרָא מִהֶם וְגַמְרָא לְהַתְּפַלֵּל, וְלֹא הִמְתִּין אֶת חֲבֵרֵי
61 עַד שִׁיגְמוּר אֵף הוּא אֶת תְּפִילְתּוֹ, וְיִצָּא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, והשאר את
62 חבירו המתפלל לבדו, טוֹרְפִין (–מערבבים) לוֹ אֶת תְּפִילְתּוֹ בְּפָנָיו,
63 כלומר, שאין התפילה מקובלת לפני הקדוש ברוך הוא.

64 ומנין יש ללמוד זאת, שְׁנַאמַר (איוב יד ד) 'טוֹרְפֵי נַפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ הִלְמַעְנָה
65 תַּעֲזוּב אַרְצוֹ'. ויש לדרוש מקרא זה לענין אדם העוזב את חבירו לבדו
66 בבית הכנסת, וכך קורא עליו הכתוב, אתה הוא שגרמת לעצמך
67 לטרוף את נפשך (–תפילתך) בפניך, וכי סבור היית שבשביל שיצאת
68 מבית הכנסת והנחת את חבירך לבדו תסתלק השכינה משם ותעזוב
69 את חבירך המתפלל. וְלֹא עוֹד, אִילָא שְׁאָדָם זֶה גּוֹרֵם לְשִׁכְיָנָה
70 שְׁתִּסְתַּלַּק מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁנַאמַר בהמשך הפסוק 'וְיִעֲתַק צוּר מִמְּקוֹמוֹ',
71 וְאִין 'צוּר' אִילָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנַאמַר (דברים לב יח) 'צוּר יִלְרָד
72 תִּשׁוּ', דהיינו, שמעשה זה גורם שהקדוש ברוך הוא מעתיק (–מבעיר)
73 את מקומו מן הארץ, ואינו משרה עוד את שכניו על ישראל.

74 וְאִם אוֹתוֹ אָדָם שְׁסִימַת תְּפִילְתּוֹ תְּחִילָה הִמְתִּין לוֹ לְחַבֵּירוֹ עַד שִׁיסִימַת
75 אֵף הוּא אֶת תְּפִילְתּוֹ, וְלֹא עוֹב אֶת בֵּית הַכְּנֶסֶת, מִה שְׁכָרוֹ,